

RUOTSINSUOMALAISTEN VALTUUSKUNTA
SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION

Kulturdepartementet
Regeringskansliet

2026-01-07
Ku2025/00871

Sverigefinländarnas delegations remissvar

En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92)

Sammanfattning:

Sverigefinländarnas delegation avstyrker förslaget till kulturkanon för Sverige. Av direktiven till kommittén framgår att kulturkanon ska vara ett "levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering", samt att själva processen ska vara inkluderande. I direktiven nämns särskilt att kommittén ska föra en dialog med urfolket samerna och de övriga nationella minoriteterna.

Dialogen mellan kommittén och minoriteternas representanter slutade i en djup förtroendeklyfta. Kravet på inkludering förbyttes i en känsla av exkludering och att sverigefinländare, inklusive skogsfinnarna och deras ättlingar, inte har en plats i Sverige historia, trots att vi sammanlagt uppgår till över två miljoner människor.

Kommitténs beslut att exkludera all kultur och alla samhällsliga företeelser yngre än 50 år, ledde till att en stor del av de nationella minoriteternas kultur samt det mångkulturella Sverige, lämnades utanför. Därmed har kulturkanon förlorat en stor del av sin legitimitet och relevans, i synnerhet som ett verktyg för integration och stärkt nationell sammanhållning. Vi rekommenderar därför att förslaget lämnas utan vidare åtgärder.

Kommitténs arbete

Av kulturdepartementets direktiv till utredningen om kulturkanon framgår att kommittén under sitt arbete ska ha en dialog med urfolket samerna och övriga nationella minoriteters organisationer. Ett dialogmöte genomfördes 4 oktober 2024 och leddes av kommitténs ordförande Lars Trädgårdh. Vi hade sett fram emot en öppen diskussion om hur vi skulle kunna bidra och inkluderas i processen och hur våra erfarenheter och kunskaper skulle tas tillvara.

Det budskap som förmedlades till oss var dock att inga grupper ska "särbehandlas". De nationella minoriteterna ska skicka in synpunkter på samma sätt som allmänheten. I uttalande i pressen jämfördes de nationella minoriteterna med bandyspelare och frimärkssamlare.

I en skrivelse till departementet, daterad 22 oktober 2024, påtalade vi att de historiska, nationella minoriteterna, enligt internationella konventioner (Europarådet) och nationell lagstiftning (Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk) ska ges inflytande i de frågor som berör oss och att samråd med minoriteterna ska hållas i sådana frågor. Vi underströk att de nationella minoriteterna, som enligt Statistiska centralbyrån, utgör närmare tio procent av Sveriges befolkning, är en oskiljbar del av vår historia och inte kan betraktas som några särintressen. Vi påpekade att vår kompetens om denna betydande del av befolkningen, vår historia, kultur, våra språk och traditioner har en självklar plats i det fortsatta arbetet med en svensk kulturkanon och att om denna kompetens saknas, finns risken att en kulturkanon befäster majoritetssamhället fördomar och stereotyper, som vi dessvärre så ofta stöter på. De försoningsprocesser som svenska staten, efter många år av påtryckningar, inlett med flera av minoriteterna riskerar också att gå om intet.

Vi föreslog därför att direktiven till utredningen om kulturkanon ska preciseras och "att urfolket samerna och de övriga nationella minoriteterna ska ges ett inflytande över den blivande kulturkanon, i de delar som berör deras historia, kultur, språk och traditioner".

I sitt svar på skrivelsen (28 oktober 2024) konstaterade kulturminister Parisa Liljestrand att det "av direktiven uttryckligen framgår att kommittén ska ha en dialog med urfolket samerna och de andra nationella minoriteternas organisationer" och att hon "mot den bakgrunden bedömer att det inte finns skäl att ändra direktiven". Hon hänvisade också till principen om "armlängds avstånd".

I februari 2025 fattade kommittén beslut om att enbart verk eller företeelser som är äldre än 50 år kommer att tas med i kanon, för att "trygga verkens beständighet" och för att "undvika att överskatta samtiden". Därmed uteslöts en stor del av de nationella minoriteternas kultur, vars verk ofta tillkommit efter 1975, samt också i övrigt det mångkulturella Sverige.

I och med denna tidsgräns förlorade, enligt vår uppfattning, kulturkanon sin legitimitet och relevans och blev exkluderande istället för inkluderande. Kulturkanon i sin nuvarande form uppfyller därmed inte kravet på att vara, som det står i direktivet, "ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering".

Sverigefinländarnas delegation anser därför kommitténs förslag ska lämna utan vidare åtgärder.

Kommitténs förslag (kap 6)

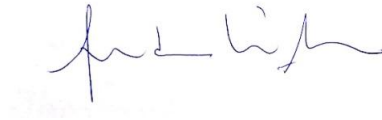
Med hänvisning till ovanstående avstyrker Sverigefinländarnas delegation förslaget att grunda en stiftelse, samt övriga åtgärder som föreslås i kapitel 6. Detta gäller inte minst förslaget att finansiera framtida aktiviteter genom att föra över medel från Allmänna arvsfonden, eftersom det riskerar att minska fondens stöd till civilsamhället.

Eftersom de nationella minoriteterna, och i synnerhet sverigefinnarna, utelämnats i kulturkanon anser vi att de åtgärder som föreslås för att ge spridning och synlighet till kulturkanon, snarast skulle förstärka den osynlighet som de nationella minoriteterna idag i hög grad upplever.

Konsekvensbeskrivning (kap 7)

Sverigefinländarnas delegation anser att konsekvensbeskrivningen är bristfällig. Beslutet att utesluta verk nyare än 50 år och hur det påverkat kanons relevans borde självfallet ha analyserats. Inte heller

tar kommittén upp Sveriges förpliktelser att, enligt Europarådets konventioner, synliggöra de nationella minoriteterna. Utredningen motiverar heller inte varför man inte levt upp till minoritetslagens mål om att ge de nationella minoriteterna inflytande över frågor som berör oss, utan tvärtom definierat oss som särintresse.

Anders Eriksson
Ordförande
Sverigefinländarnas delegation

Sverigefinländarnas delegation är en paraplyorganisation för den nationella minoriteten sverigefinnar och andra organisationer med anknytning till Finland som inte ingår i de nationella minoriteterna i Sverige. Delegationen verkar på riksplanet, medan dess 23 medlemsorganisationer arbetar på lokal och regional nivå. Till delegationens ansvarsområde hör generella och principiella frågor som rör finska språket, sverigefinnarna samt de nationella minoriteternas ställning och rättigheter i Sverige.

Våra medlemsorganisationer: Finlandsinstitutet, Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige, Finska pensionärernas riksförbund i Sverige, Förbundet Skogsfinnars Intressen i Sverige, Föreningen för Sverigefinska skribenter, Kalevalaiset, Kulttuuri.se, Rusuvilina, Skogsfinska riksorganisationen, Suomiart, Svenska kyrkans sverigefinska arbete, Sverigefinländarnas arkiv, Sverigefinska Amatörteaterförbundet, Sverigefinska antidiskrimineringsnätverket SVAN, Sverigefinska högskolenätverket, Sverigefinska kulturföreningen (UusiTeatteri), Sverigefinska pensionärer, Sverigefinska rektorer, Sverigefinska riksförbundet, Sverigefinska Synskadadeförbundet, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sverigefinskt kvinnoforum, Traditionsförening Eklövet Sverige.